

Förslag till "Antisexistisk handlingsplan för Bergatrollen"

för husmötet 7 maj 2013.

- skriven utifrån Underjordens antisexistiska handlingsplan

Varför behövs detta och varför är det viktigt?

Vi vill ha ett dokument som visar på brister och problem som finns och som föreslår hur vi ska arbeta för att lösa dem. Vi vill presentera en plan för hur alla ska agera om det sker våldtäkter, sexuella övergrepp eller annat sexistiskt våld. Vi menar att det finns en omedvetenhet kring sexism, och att något behöver göras. Vi vill belysa dolda strukturer och problem, och föreslå hur ett förebyggande arbete kan se ut. Diskussionen behöver lyftas fram i vår miljö precis som i resten av samhället, för problemen existerar även här. Vi vill skapa en klarare bild av våldtäkt och övergrepp och en grund som vi alla kan stå på när/om en sådan händelse inträffar. Vi vill att alla ska vara medvetna om när vi bör agera och hur vi ska göra.

Vårt sammanhang, Magasinet

Bergatrollen har ett övergripande ansvar att driva Magasinet.

Vi arbetar enligt principen vårt hus är allas hus, men viktigt att tänka på är att inkluderandet av vissa individer/beteenden exkluderar andra.

Vi vill att alla jobbar för en tryggare plats. Vi vill att Bergatrollen/Magasinet ska vara ett sammanhang där vi bryter ned patriarkala, rasistiska, heterosexistiska, klassistiska/kapitalistiska och andra hierarkiska maktstrukturer och förtryck. Vi vill skapa en frizon där vi minskar maktstrukturer, förtryck och destruktiva normer som ofta i stället förstärks i övriga samhället.

Det är allas möjlighet och ansvar att skapa en tryggare plats, bryta ned maktstrukturer och ifrågasätta normer.

Våld mot kvinnor är vanligare än en tror och samtidigt ovanligt att prata om, även i Bergatrollen. Vi har en grundprincip om "ingen sexism" i vår förening. Detta är dock ingen garanti för att det är en frizon från övergrepp, utan betyder att vi aktivt måste motverka sexismen. Vi menar att alla har ett ansvar för att kvinnor ska känna sig trygga och likvärdiga i Bergatrollen. Det är viktigt att män tar ansvar och analyserar sitt eget beteende och mansroll – det bör inte bli kvinnors ansvar att ta hand om de problem som skapas av mäns patriarkala attityder, beteenden och handlingar.

Sexism

Ordet sexism kommer från engelskans sex, som betyder kön (och -ism, ideologisk riktning) och innebär fördomsladdad diskriminering, förtryck och utnyttjande av människor på grund av könstillhörighet. Det har alltså inget med sex eller sexualitet att göra, även om detta är en viktig fråga inom feminism och anti-sexism. Begreppet myntades av kvinnorörelsen i USA på 1960-talet som en parallellbildning till racism (rasism).

Patriarkat

Ordet kommer ur grekiskan och betyder "fadersvälde" (pater=fader) och används för att beskriva det samhälle som ger män mer makt än kvinnor. Detta kan ske t.ex. genom lagar eller sociala förväntningar där man behandlar kvinnor och män på olika sätt och därmed skapar maktskillnader.

Sexism är då den ideologi som möjliggör ett patriarkalt samhälle; vi måste tro på att det "av

naturen” bara finns två kön att tillhöra, att dessa skiljer sig mycket åt i hur man är/tänker/handlar och att män därför bättre ”passar” till eller rättmätigt fått/tagit makten.

Så behålls ”lugnet” i patriarkatet och de som diskrimineras av det gör inte uppror, utan ser det som ”normalt”.

Sexism blir då alla de tankar, åsikter, handlingar och normer som direkt eller indirekt stödjer det patriarkala samhället och som uttrycks i propaganda från makthavare (media, regeringar, företag etc.) och av medborgarna själva. Ofta bär vi undermedvetet med oss sätt att vara och tänka på som bär sexistiska underströmmar, vi har lärt oss det från barnsben och funderar inte över det.

Detta beteende/handlingsmönster för vi sedan vidare till nästa generation om vi inte aktivt ändrar på det!

Det är viktigt att hålla i minnet, att i ett samhälle som på ytan vill verka ”jämställt” (som t.ex. det svenska) och där man därför inte kan använda lagar och regler för att underordna kvinnor, blir propagandan ännu viktigare. Då blir det också viktigt att vi som motsäger oss ett patriarkalt samhälle diskuterar hur vi har låtit oss påverkas och ser in i oss själva, hur vi är och beter oss, och kontinuerligt ifrågasätter oss själva!

Varför finns det sexism?

Sexism finns för att män (som grupp) tjänar på det. Enskilda män kan visserligen tycka att det känns jobbigt att vara man/ha en mansroll, men män som grupp (jämfört med kvinnor som grupp) äger mer egendom, har högre löner, mer rättigheter i lagarna, större rörelsefrihet och utsätts inte för våld/sexualiserat våld från kvinnor och barn i samma utsträckning som tvärtom. Att vara man i ett patriarkat är att tillhöra en överordnad, privilegierad klass.

Hur ett samhälle byggs upp och hur ideologier och normer skapas är invecklat och komplicerat och behöver ständigt ifrågasättas, diskuteras och forskas kring. Många menar att det till stor del är kampen om egendomen, som skapat könsförtrycket, precis som med skapandet av klasser/kapitalism och rasism/kolonialism.

Medan kvinnor i stora delar av historien setts som mäns egendom, har våldtäkt länge setts som mäns ”rättighet” eller möjligtvis kvinnas eget fel om det var ”fel” kvinna mannen våldtog, t.ex. någon annans fru. Det ansågs då att hon ”lockade” honom.

Denna syn lever ännu kvar, vilket bl.a. märks i resonemanget kring våldtäkt i både domstolar och vardagen. Vi kan t.ex. se att kvinnans klädsel ifrågasätts (hon lockade) eller att mannen var så full att han inte kunde ”hjälpa” det (män måste få utöva sexuellt våld mot kvinnor).

Kvinnor/barn/homosexuella/slavar m.fl. underordnade grupper har alltid gjort motstånd emot ’makthavarna’, vilket i sig skapat nya former av sexism/kontroll, t.ex. att tilldela kvinnorna de egenskaper som ansågs ”sämst” i samhället för tiden.

Sexualiteten är också mer formbar än många tycks tro, och har förändrats genom historien. Det är viktigt att se att förhållandet mellan människor när det gäller könsroller, sexualitet och liknande inte är något av naturen givet, utan skapat av människor och våra livsvillkor för tillfället. Det är föränderligt och påverkbart och om vi inte är nöjda med hur vi har det kan vi förändra det!

Varför ska män bry sig om sexism?

Om nu män tjänar på patriarkatet, varför skulle de vilja bekämpa det och byta bort högre levnadsstandard, mer makt och sin situation som normbildande grupp som kan ta sig fri- och

rättigheter som ingen annan kan, mot att bli ständigt ifrågasatt, tvingas ifrågasätta sig själv, avsäga sig makt och lämna ifrån sig plats, pengar, tid och status?

Självklart är de flesta män inte särskilt intresserade av det och jämlikhetsarbetet går därför långsamt. Många män inom vänstern inser att de borde vilja skapa förändring, eftersom de säger sig stå för jämlikhetsvärden, men vill i själva verket inte förlora sin egen dominanta ställning i samhället och gruppen, eller behöva ifrågasätta sitt eget sätt att vara och tänka. De säger sig stå för antisexism, men gör väldigt lite för att genomföra verklig förändring.

Detta har många feminister insett och de har skarpt ifrågasatt ”antisexistiska” mäns verkliga ambitioner. Dessa kvinnor väljer ofta bort att samarbeta med män som inte verkar vilja skapa förändring på riktigt. Det blir då intressantare för dessa kvinnor att arbeta upp det egna självförtroendet och insikten om sina rättigheter och möjligheter för att sedan kunna ställa krav, oavsett om männen vill eller inte.

Ingen är fri förrän alla är fria!

Självklart finns det skäl för män att ändra på samhället till ett utan kön och könsroller. Många män känner sig obekväma i sin könsroll, och lider av saker som att det inte anses passande för män att visa känslor, tycka om barn, bli kära i andra killar etc.

Framförallt borde män som vill bekämpa klassamhälle och rasism inse att majoriteten av arbetarklassen och hälften av världens befolkning är kvinnor och att de inte kommer att kunna ändra på världen utan samarbete med dem som kallas kvinnor!

Ingen vill samarbeta med någon som vill fortsätta diskriminera en. Vill arbetarklassens män ha sin frihet i ett klasslöst samhälle måste de således också arbeta för jämlikhet på andra plan (omvänt gäller såklart också, ingen feminism utan klasskamp och kamp mot rasism.)

Det är mäns ansvar att arbeta på ett sätt som möjliggör ett samarbete med kvinnor, inte kvinnors ansvar att ”tåla lite” sexism för att samarbetet ska bli av.

Hur kan vi arbeta antisexistiskt i vår vardag?

Vi tycker det är viktigt att ha en handlingsplan för hur vi tillsammans hanterar sexistiska övergrepp i vår miljö, för att förhindra att de återupprepas, och på bästa möjliga sätt ta hand om den som blivit drabbad så att den personen kan känna sig tryggare. Vi tycker också det är viktigt att vi har en antisexistisk agenda i vår vardag för att försöka undvika att övergrepp kan begås överhuvudtaget. Så långt det är möjligt ska vår miljö vara en plats där alla känner sig lika välkomna, trygga och där samhällets destruktiva strukturer så långt det är möjligt bryts.

Vi vill att Bergatrollen och Magasinet så mycket som möjligt ska vara en frizon från sexism, och aktivt arbete krävs för att uppnå det. Det händer inte av sig självt bara för att vi tycker det borde vara så, eftersom vi är formade till att automatiskt återupprepa sexistiska mönster. Vi måste på olika sätt bryta med dom, tänka om och ändra oss, och det finns mängder med sätt att göra det på.

Härskarteknikerna

Härskarteknikerna är exempel på sätt som de som har status eller är överordnade inom en grupp använder för att behålla sin makt och trycka tillbaka andra. De första fem härskarteknikerna har socionomen Berit Ås sammanställt, sedan har andra feminister lagt till fler. Det handlar om saker som osynliggörande, förlöjligande, underhållande av information, dubbelbestraffning, splittring, etc. Vi anser att de är viktiga för att förstå hur makt skapas och upprätthålls inom en grupp. De drabbar ofta kvinnor, men självklart också andra förtryckta grupper. Osynliggörande drabbar ju t.ex. HBTQ-personer i vår rörelse; man utgår från att alla är heterosexuella tills ”motsatsen bevisats”. I

den här texten har vi bestämt oss för att inte gå djupare in på de olika härskarteknikerna, utan hänvisar till bilaga 1 i denna handlingsplan. Däremot rekommenderas alla grupper inom Bergatrollen/Magasinet att läsa informationen och arbeta med härskarteknikerna så att de motverkas inom Bergatrollen/Magasinet.

Bryta homosocialiteten

Ett manssamhälle upprätthålls till stor del genom att män håller ihop och är lojala med varandra framför att vara det med kvinnor, vilket brukar kallas homosocialitet. De identifierar sig med/ser upp till samt vill visa sig duktiga/coola inför andra män. Eftersom "mannen" beskrivs som urtypen för människan lär sig alla identifiera sig med "Mannen", förstå hur "mannen" tänker o.s.v. oavsett vilket kön de själva tillhör. Män däremot sätter sig sällan in i kvinnor/andras situation, identifierar sig med dem i film, böcker, litteratur etc., eller har dem som hjältar och förebilder. Manskultur blir allas kultur, kvinnokultur kvinnors. Ta t.ex. beskrivningar som "chicklit" inom böckernas värld eller att band med män i har beskrivningar som crust, hardcore etc. medan band med enbart kvinnor i beskrivs som tjejband.

Män litar på vad andra män säger, vänder sig hellre till andra män och tycker det är viktigare att få deras bekräftelse och uppskattning. Män vänder sig oftast till kvinnor för att bli omhändertagna, visa sig svaga (prata känslor), eller få hjälp med t.ex. barnpassning. Inför kvinnor skäms man inte lika mycket, de står ändå under en själv. Detta leder till en rad problem. Några är; a) Kvinnor blir mäns känslomässiga soptunnor, medan män inte förväntas lyssna på kvinnors känslor i samma utsträckning, vilket leder till att kvinnor blir känslomässigt utslitna. b) När en man och en kvinna är oense om något, blir det lättare för alla att ta mannens parti, särskilt för andra män, men även kvinnor. Det är nästan enbart feministiska kvinnor som i första hand väljer att lyssna på en kvinna och då ses det som "manshat", medan mäns lojalitet med andra män ses som "vänskap". c) Kvinnors förslag i en grupp får ofta inte samma gensvar som om en man hade presenterat dem, mäns åsikter ses som fakta medan kvinnors ses som känslor. På möten tillåts män tala längre tid än kvinnor. Det är lätt hänt att när män har talat längre än kvinnor, uppfattar alla det som att de talat lika länge, när de talat lika lång tid var uppfattas det som att kvinnorna talade nästan hela tiden.

Kunskapsutjämna och fördela tiden och ansvaret rättvist

Vi kan ändra på de orättvisa strukturerna genom att aktivt se till att fördela tiden rättvist på möten, genom att tala i rundor där det är större chans att alla blir sedda, dela och rotera ansvarsuppgifter samt genom att kunskapsutjämna. Vi låter ofta den som redan kan en sak, har de rätta kontakterna osv fortsätta sköta något. Det gör att män (och andra överordnade grupper) behåller makten. Men också att kvinnor fortsätter att göra "osynligt", kontinuerligt vardagsarbete. Vi föreslår istället att alla försöker hjälpa och lära varandra att sköta alla gruppens sysslor och turas om. Det kan också vara bra att ta tid på hur länge alla får prata på möten för att se hur mycket olika personer pratar. Det är också viktigt att de kulturella uttrycken och skapandet som finns speglar oss alla. En bör ställa frågor som: Vilka får plats och tid på vår scen, hur är könsfördelningen där, speglar det oss som jobbar i och med huset, eller står det alltid kvinnor i köket och män på scen, varför/varför inte? Vems konst/kultur syns i huset, vilken könsfördelning finns bakom detta, speglar det könsfördelningen hos dem som jobbar i och med huset, varför/varför inte? Speglar könsfördelningen bakom de kulturella uttrycken könsfördelningen i publik/besökare? Varför/varför inte? Hur stor plats får intergender/transpersoner?

Mäns antisexistiska arbete

När det gäller antisexism är det viktigt att män ifrågasätter hur det betar sig socialt, vem vänder jag mig till med vad och varför? Vem lyssnar jag helst på och varför? Vem ser jag upp till och varför? Vem pratar jag känslor med och varför? Vilka intressen har jag, varför och med vem delar jag dem? Vilka personer i min närhet identifierar jag mig med och varför? Hur identifierar jag min sexualitet och varför?

Män bör prata om hur mansrollen påverkar dem och hjälpa varandra att bryta med den. Män bör också lära varandra att ta ansvar för sina känslor så att det inte blir kvinnorna i rörelsen som måste ta ansvar för detta, män som på allvar vill göra feministiskt arbete behöver också stödja varandra i detta, för män som avviker från normen blir ofta hånade, förlöjligade och trakasserade av andra män. Det är inte kvinnors ansvar att ta hand om mäns känslor.

Män bör ta initiativ för att få män att sluta behandla sina kvinnliga kamrater illa.

Vi önskar att män på Magasinet ska starta en antisexistisk mansgrupp, eller tar initiativ till annat aktivt arbete, för att se till att även män för den feministiska utvecklingen i huset framåt.

Kvinnosolidaritet

För kvinnor, som tränats i att också se upp till, lyssna på och bry sig mest om män är det viktigt att försöka träna på systerskap, att stötta varandra på olika sätt och lyssna på varandra. Att inte konkurrera om mäns tid och uppmärksamhet, utan att uppvärdera oss själva och varandra. Ett sätt kan vara att skapa feministiska nätverk, eller träffar för kvinnor ur olika grupper, där vi kan jämföra erfarenheter, lära oss saker om och av varandra, etc.

Kvinnoseparatism

Eftersom kvinnor blir utsatta för så mycket våld och hot om våld i mäns närhet, blir osynliggjorda och har tränats i att inte ta plats bland män kan vi behöva mansfria rum för att bygga upp oss själva. Kvinnor i könsblandade grupper får ofta ta ansvar för hur alla i gruppen mår, för att lära män om feminism och sköta klassiskt kvinnliga sysslor.

Vi lär oss att se varandra som konkurrenter om männens gunst och blir också ofta hånade och förlöjligade när vi försöker oss på saker som vi inte är vana att göra, tar plats eller säger ifrån. Vi behöver forum där vi kan fokusera på oss själva och lära oss stötta varandra. Dessutom förväntas vi förhålla oss på ett heterosexuellt sätt gentemot män, vilket är ett spel som kan vara skönt för alla kvinnor att slippa, oavsett sexuell läggning.

Det är inte upp till män att bedöma hur den feministiska kampen ska föras. Den som tillhör den förtryckande klassen kan helt självklart inte styra kampen mot förtrycket. De som vill kan stödja kampen, men aldrig bestämma över den. Därför kan inte män ifrågasätta kvinnoseparatism eftersom de inte kan avgöra kvinnors behov. När det gäller gendercrossing och personer som inte vill identifiera sig som varken män eller kvinnor blir frågan om personen ändå känner ett behov av en kvinnoseparatistisk grupp. Lever personen på ett sådant sätt att den utsätts för kvinnoförtryck och behöver systerskap? Eller passar en grupp för queerpersoner av alla kön bättre? Olika grupper har hanterat den här frågan olika, och det är en viktig diskussion som också behövs i vår rörelse.

Feministiskt självförsvar (fsf)

Ett bra sätt för kvinnor att bygga upp sig själva på är feministiskt självförsvar. Det kan vara ett sätt att lära sig systerskap, att ta plats, lära sig försvara sig och förbättra sitt självförtroende samt allmänt peppande och stärkande för kvinnor. Det skulle vara bra om det kunde finnas regelbundna fsf-träffar på Magasinet och/eller enstaka kurstillfällen.

Bryta heteronormativiteten, kärnfamiljsidealet etc.

Historiskt är tvåsamheten, heterosexualiteten och kärnfamiljsidealet i grund och botten skapade för att ge män makt över kvinnor och för att de främjar andra maktstrukturer såsom kapitalismen. Tyvärr har även detta maktspel följt med in i samkönade relationer. Det är inom hemmets fyra väggar som sexualiserat och könsbaserat våld förekommer som mest. Därför borde vi också diskutera våra samlevnadsformer, när och hur kan jag lägga mig i när min verkar må dåligt i sin par-

relation? Vem kan jag vända mig till om jag har problem i min parrelation, utan att behöva känna att mitt problem är "för litet" eller "för stort"?

Finns det över huvud taget ett klimat i vår miljö där personer känner att de kan vända sig till någon annan med problem som kan finnas i deras parrelationer och blir en i sådana fall stöttad och tagen på allvar?

Väldigt många människor dör varje år pga att de lever i en våldsamt relation och detta förekommer överallt. Att göra detta till en privat angelägenhet är att svika den utsatta. Vi måste lägga oss i! Den här typen av våld är aldrig okej! Det vi också kan göra är att leva på sådana sätt att det blir svårare för personer att isolera och förtrycka när ingen ser. Att vi ser till att umgås, arbeta, leva och bo kollektivt på olika sätt, kan göra det lättare att se när någon far illa.

Vi måste hitta sätt att leva ihop där det inte är möjligt för en person att isolera, trakassera, våldta och misshandla en annan utan att andra ser det och kan förhindra det! En välfungerande kollektivitet kan också motverka "vardagssexismen" med stereotypa arbetsfördelningar, könsroller etc och ge personer större handlingsutrymme.

Våldtäkt/övergrepp

Vad innebär våldtäkt, övergrepp och misshandel? Detta diskuteras här och vi presenterar ett förslag till handlingsplan att använda när ett övergrepp har skett. Genom att formulera hur vi kan hantera problem som uppstår skapar vi en säkrare miljö, en grund att diskutera kring, kritisera och förbättra.

Vi är i en miljö där vi ifrågasätter många av de normer och värderingar vi ser i resten av samhället, men det betyder inte att vi inte påverkas av att leva i ett patriarkalt samhälle eller att vi är fredade mot övergrepp och trakasserier. Det är vårt ansvar att skapa en miljö där alla kan känna sig trygga.

Kvinnor som berättar om övergrepp blir ofta ifrågasatta av sin omgivning. Många tror hellre på mannens version av berättelsen, och skuld och ansvar läggs på kvinnan. Det här mönstret ser vi överallt, i folks fördomar, medias bevakning, i rättssalarna och även i vår egen miljö. Menar vi allvar med vår vilja att vara antisexister måste vi våga stå på kvinnans sida och tro på det hon berättar! Det är endast den utsatta personens upplevelse som definierar om ett övergrepp har skett. I teorin kan det tyckas enkelt att definiera vad som är våldtäkt. De allra flesta skulle hålla med om att sex efter ett nej är en våldtäkt. Verkligheten ser dock annorlunda ut. Myter om våldtäktsmän och överlevare lever och florerar överallt och när det väl kommer till konkreta fall verkar ursäkterna och undantagen för varför just det inte skulle vara en "riktig" våldtäkt i princip vara obegränsade; han var full, och då är det svårt att veta var gränsen går; hon var full och var dålig på att säga ifrån; han var kär i henne och då är det svårt att hejda sig; hon var kär i honom så det är ju klart att hon ville; så som hon såg ut/betedde sig fattar man att det gick som det gick; han är ju alltid schysst mot mig; hon verkade ju inte må så dåligt efteråt; jag har inte sett henne gråta en enda gång.

Alla dessa ursäkter och undantag gör att gränserna för våldtäkt plötsligt blir tänjbara. Till slut finns det nästan ingenting som är en våldtäkt, förutom schablonbilden av gubben i busken som slår ner en på vägen hem. De här ursäkterna är inget annat än försök att lägga all skuld och allt ansvar på kvinnan. Alkoholkonsumtion leder till dåligt omdöme, det vet alla. Är man så full så man är osäker på vart gränsen går ska man inte ha sex. Självklart ska man aldrig heller ha sex med någon som är så full att man är det minsta osäker på vad den personen egentligen vill. Är man kär i någon så innefattar det att ha respekt för den andra människan, inte att man sätter sina egna sexuella behov främst. Givetvis ska man inte heller utnyttja att någon tycker om en för att få någon att "sätta på". Man får lov att hångla hur mycket som helst och sen säga nej. Man kan ha sex i timmar och sedan säga nej, nu vill jag inte mer. Mäns sexualdrift är inte en naturdrift som de inte kan kontrollera. Det är naturligtvis viktigt att förmedla vad man vill eller inte vill till den man hånglar eller har sex med,

men det är inte så att man måste ställa sig bredbent upp och skrika NEJ för att det ska räknas som en riktig gräns. Man behöver inte ens uttala ordet nej för att det ska räknas som en gräns. Självklart kan man visa på andra sätt än med ord vad man vill och inte vill. Det är båda parter ansvar att se till att man inte gör något mot den andras vilja.

Vi menar att allt utom ett hundraprocentigt ja är ett nej. Att bli utsatt för en våldtäkt är fruktansvärt i sig, och att då dessutom bryta ihop offentligt är något som många inte vill. Snarare kämpar man för allt man är värd för att det inte till råga på allt ska synas på en att man blivit illa behandlad. Lika lite som man kan se på en kvinna att hon blivit utsatt för en våldtäkt kan man se på en man att han är en våldtäktsman. Våldtäktsmän är inte slemmiga monster som syns på långt håll. De har inte en stämpel i pannan. De är oftast trevliga och socialt accepterade killar eller män. De kan vara dina kollegor, klasskompisar eller vänner. De kan vara politiskt aktiva och kalla sig för antisexister. En mindre del av alla våldtäkter är så kallade överfallsvåldtäkter med en för kvinnan okänd gärningsman, i resten av fallen är förövaren någon hon känner, kanske någon hon har en relation med eller bor ihop med.

Ändå är folk mest medvetna om det offentliga våldet. I tidningarna kan vi läsa om alla detaljer i ett överfall och följa med i jakten på gärningsmannen. De flesta tjejer får lära sig vid tidig ålder att inte gå ensamma hem, att alltid ha sällskap när det är mörkt, men det är få föräldrar som lär sina döttrar om riskerna för våld mot kvinnor i ett parförhållande. Våldet i det privata är fortfarande tabu och blir betraktat som en personlig händelse mellan två personer. Men det är just det faktum som gör det möjligt för våldet att existera. Det är därför det är viktigt att belysa hur vanligt det faktiskt är och hur det hänger ihop med det strukturella förtryck som kvinnor lever under.

Våld mot kvinnor är nära sammanlänkat med våldtäkt eftersom båda ofta förekommer i samma relation. Det finns dock inga relationer som börjar med att mannen slår – då skulle det inte bli någon relation. Våldet föregås av en psykisk nedbrytningsprocess, där mannen alltmer begränsar och ifrågasätter kvinnan. Även om kvinnan säger ifrån så bryts hennes självkänsla ner samtidigt som gränserna för vad mannen kan göra mot henne hela tiden flyttas fram. Psykisk misshandel är alltså en viktig del att ta med om man ska förstå mäns våld mot kvinnor. När vi ser hur enskilda händelser hänger ihop med en struktur som genomsyrar hela samhället ser vi också att delar av de här strukturerna är sociomentalt grundade.

Om vi nu inte tror på en kvinna som berättar om ett övergrepp, vad kan det bero på? Har vi en saklig grund för det, fakta som ingen annan vet, eller är det bara den strukturella självklarheten i att tro mer på mannen som ger oss den känslan?

Det är viktigt att ännu en gång poängtera att när vi konstruerar/arbetar enligt en handlingsplan för hur vi ska agera om någon blir utsatt för övergrepp måste vi också diskutera hur vi ska arbeta antisexistiskt i vårt dagliga liv. Om vi inte reagerar när någon fäller sexistiska kommentarer eller använder sig av olika härskartekniker för att förlöjliga, förminska eller osynliggöra kvinnor så förskjuts även våra gränser för vad som är ”okej”. Om vi accepterar nedvärderande kommentarer om kvinnor bidrar vi till att skapa en inställning att kvinnor är mindre värda och öppnar därmed upp för vidare trakasserier och övergrepp. Det är därför allas ansvar att reagera vid alla former av trakasserier och övergrepp.

Förslag till handlingsplan

Tanken med en handlingsplan är att det ska finnas tydliga riktlinjer för hur vi ska agera när någon blivit utsatt för övergrepp eller trakasserier. Målet ska dels vara att kunna stödja den som blivit utsatt för övergreppet, ge den personen möjlighet att bearbeta vad som hänt och ställa sina krav på hur vi går vidare med det. Den andra delen är att konfrontera den som begått övergreppet. Samt att ifrågasätta hela den miljö där detta övergrepp kunnat ske.

Delar av den här handlingsplanen bygger på erfarenheter som den autonoma vänster-miljön i Stockholm gjorde när det framkommit att våldtäkter skett där.

Efter att de pratat med de kvinnor som blivit utsatta kallade man till ett stormöte för att informera om vad som hänt och diskutera hur man skulle gå vidare. I diskussionerna delade man upp sig separatistiskt, kvinnorna diskuterade frågan och beslutade om hur man skulle gå vidare och männen diskuterade hur övergrepp kunde förekomma i en politiskt medveten miljö och vad de skulle kunna göra åt det. Man utsåg en grupp som dels skulle stödja kvinnorna och också ta tag i mannen i fråga. En av anledningarna till att utlysa ett stormöte var för att så många som möjligt skulle kunna få informationen direkt och inte bara fjärde eller femtehandsversioner. De utsatta kvinnorna var inte med på mötet men de som höll i det hade fått sin information direkt från dem.

Det är även vår bestämda uppfattning att den som blivit utsatt för övergrepp inte ska behöva träda fram personligen för att bli trodd. Om kvinnan vill vara anonym ska hon under alla förhållanden få vara det. En andra anledning till stormötet var att de ville att det skulle bli ett tydligt avbrott i vardagsarbetet för alla. Att alla skulle förstå att något fruktansvärt hänt och att det är allas ansvar att samlas och diskutera och agera. Det ska inte bara vara kvinnans eller någon kvinnogrups ansvar i det tysta. Detta är något som rör alla.

Vi tycker att det här är två bra poänger och anser att vi, om/när vi hamnar i en liknande situation, och kvinnan vill det, ska vi kunna agera på samma sätt.

Vårt förslag är att det inom Bergatrollen ska finnas en grupp (kontaktgrupp/trygghetsgrupp?), vilken utgörs av några personer som man kan kontakta om man blivit utsatt för övergrepp/trakasserier eller om det börjar gå rykten om att något har hänt. Den gruppens uppgift ska då vara att få fram information om det inträffade, prata med den som blivit utsatt och samordna det fortsatta arbetet. När det arbetet har kommit igång med stödgrupper eller liknande behöver det inte vara kontaktgruppens/trygghetsgruppens fortsatta ansvar att organisera vidare arbete, även om det naturligtvis kan vara det. Poängen med gruppen är främst att alla ska veta vart man kan vända sig i sådana här situationer. Dock är det viktigt att de här personerna vill och känner att de klarar av att ingå i en sådan här grupp, då det naturligtvis kan innebära att man ställs inför en del jobbiga och krävande situationer. Ett alternativ kan vara att ha en sådan här ”trygghetsgrupp” vid större arrangemang, detta har redan prövats på Magasinet med goda resultat.

Vi föreslår också i sådana fall att detta bör kombineras med någon kontinuerlig trygghetsfunktion, t.ex. en ”trygghetsproblems-låda” där en kan lämna anonyma lappar som t.ex. hanteras på husmöten.

Vi har redan nämnt att vi, när ett övergrepp uppdagas, vill starta en process där förövaren i fråga konfronteras med det personen gjort, och om det krävs för överlevarens och/eller andras ökade trygghet utesluts från Magasinet och Bergatrollen, på kortare eller längre tid och/eller tills vidare. Vi vill tänka långsiktigt för att det arbete som läggs ner ska skapa en förändring, därför anser vi att det är viktigt att den som utsätter kvinnor/andra människor för övergrepp inte bara ska bli utesluten utan att det också ställs krav på honom/henne att förstå vad han/hon gjort och att han/hon skall arbeta med det. Målsättningen är att personen i fråga inte ska göra om det.

Vårt förslag är att det tillsätts en kontaktgrupp för förövaren och en stödgrupp för den utsatte. De här grupperna kan tillsättas på ett stormöte, om den utsatte vill ha ett sådant, annars ska det vara trygghetsgruppens ansvar att göra det på informell väg. En grupp kan bestå av två eller fler personer.

Mannens kontaktgrupp bör helst bestå av både män och kvinnor. Det är bra om det är personer med som känner honom och som har hans förtroende men som klarar av att ge kritik. Deras uppgift är först att: Höra hans version, konfrontera honom med vad hon har sagt, få honom att försöka göra ett rollövertagande, och försöka förstå varför hon upplevde det som hon gjorde. Kvinnans stödgrupp består förslagsvis av kvinnor och då gärna någon som hon har förtroende för och står henne nära. Deras uppgift är att: Höra vad som hänt, ge henne stöd, ta reda på om hon har synpunkter på hur frågan ska tas upp, om hon har några krav.

Mannens kontaktgrupp och kvinnans stödgrupp (och den berörda kvinnan om hon vill vara med) tar sedan fram en arbetsplan.

Förslag på diskussionsteman för en kontinuerlig kontaktgrupp med honom:

>Läsa Carin Holmbergs kapitel om parförhållande i Det kallas kärlek. Diskutera mäns svårigheter att leva sig in i kvinnans situation, att män ofta upprätthåller en privat sfär kring förhållandet, att det ofta är väldigt ojämnt i vardagssituationer i förhållanden etc.

>Läsa Stina Jeffners bok Liksom våldtäkt typ. Diskutera var gränsen för våldtäkter går och hur mäns syn på den gränsen ser ut, hur den kan flyttas.

>Läsa ur fanzinet ”Support”, bl.a. kapitlet ”Questions about consent” och diskutera utifrån detta.

>Läsa ur fanzinet ”Learning good consent”.

>Prata om kvinnans sexualitet.

>Andra relevanta diskussioner: alkoholproblem, våldproblem m.m.

Syftet med detta är att skapa en bas för att han ska kunna förstå vad som inträffat. Målsättningen är att han inte ska göra om det. Stödgruppen håller under tiden kontakt med kvinnan, berättar vad som händer och följer upp hur hon mår. När problemen synliggörs kan smärtan ofta komma tillbaka och stödet behövs än mer. Syftet är att hjälpa kvinnan att sätta ord på vad som hänt och stärka hennes självförtroende.

Stödgruppen och kontaktgruppen (och den berörda kvinnan om hon vill vara med) gör en bedömning om kontakten med mannen ger resultat. Om det är så att mannen ifråga inte vill delta i någon process eller beter sig arrogant är det naturligtvis ingen mening att fortsätta arbetet utan han bör uteslutas ur miljön för andras säkerhet. I ett sådant fall är det bättre att koncentrera sig på tjejen som blivit utsatt. Om mannen istället aktivt tar del i det antisexistiska arbetet och arbetet med den aktuella situationen, bedömer stödgruppen/kontaktgruppen och naturligtvis den utsatta kvinnan om, och när, han kan anses redo att åter ingå på Magasinet/i Bergatrollen. En sådan åter-inkludering bör i sådana fall också godkännas på ett husmöte, för att även ta hänsyn till andra personers trygghet.

Förövarens anhöriga

Det är viktigt att tänka på hur anhöriga som t.ex. en eventuell partner till förövaren, om det inte är hen som är den direkt utsatta, påverkas av övergreppet och exkluderingen. Det är viktigt att jobba för att det inte är de(n) anhöriga som exkluderas – även om detta antagligen kan vara svårt att helt undvika. Vi föreslår att det också finns en stödgrupp för den anhöriga. Denna kan t.ex. förklara för henom att det inte är hen som exkluderas, samt finnas där för information, frågor, tankar, känslor och diskussioner till henom. Hur påverkas hen av det som skett? Hur mår hen och behöver hen någon form av stöd? Oavsett om/hur mycket kontakt hen vill ha kommer det vara viktigt att tänka på henom och tänka på hur hen mår lång tid framöver. Detta kan den anhörigas stödgrupp ta ansvar för.

Två aspekter som är viktiga att tänka på i bemötande av personer som blivit utsatta för våldtäkt eller andra sexuella övergrepp

- Tolkningsföretråde och vikten av att inte behöva ifrågasättas

Det är viktigt att den som blir utsatt för våldtäkter eller andra sexuella övergrepp vågar berätta vad den varit med om - att det finns ett klimat där den bli trodd på och tagen på allvar. Att mötas av

tvivel, ifrågasättande, förminskande, attityder som ”du får skylla dig själv”, ”vad trodde du” etc kan vara förödande och är tyvärr mycket vanligt förekommande. Det är vanligt att den som blivit utsatt tvivlar på sig själv. Att mötas av tvivel och ifrågasättande kan göra situationen mycket värre. Det är viktigt att lyssna på den utsattes berättelse, stötta och ställa sig bakom personen. Det är den som utsatts för ett övergrepp som definierar vad som hänt – det är den som har tolkningsföreträde.

-Att tvinga på den utsatta en bild av sin upplevelse och att den är ett offer

Våldtäkt är, självklart, inget som någon ska behöva uppleva och varje person som blir utsatt definierar hur jobbigt/hemskt det var för just hen att utsättas för detta, det är ingen upplevelse som någon annan kan förminska betydelsen av eller lidandet i. Dock händer det att den som utsatts för en våldtäkt *förväntas* känna väldigt mycket som den kanske inte alls känner, att det är det värsta som någonsin hade kunde hända den, att den aldrig kommer att bli sig själv igen, aldrig kommer kunna må bra efter det här, kommer vara ”förstörd för alltid” etc. Det kan även finnas en föreställning om att det skulle vara något skamligt att vara utsatt för en våldtäkt.

Detta har att göra med det patriarkala behovet av kontroll över kvinnan och dens sexualitet. Kvinnans sexualitet anses/har ansetts ”tillhöra” hennes make. En våldtäkt av en kvinna blir då en ”stöld” av något, något tas ifrån hennes make/henne själv. Hon blir förstörd/det viktigaste hon har tas ifrån henne/det är det viktigaste som skulle kunna hända henne. Som om vem hon har/inte har sex med/utsatts för sex av var heligt eller det viktigaste för hennes person!

Det är viktigt att inte se den utsatte som ett ”trasigt offer”. Hur en kvinna upplevde en våldtäkt, hur länge det drabbar henne eller hur mycket är det bara hon själv som kan definiera! Det är viktigt att låta henne göra det och inte försöka definiera vilka känslor hon ska ha och hur hon ska reagera!

Kommentarer

1) När vi använder orden ”män” och ”kvinnor” ska det tolkas som de två klasser som skapats av samhället, där den ena har makt över den andra. Vi menar inte att kön är biologiska. Vi anser inte att det enbart finns två kön. Hur många det egentligen skulle kunna finnas är ointressant, vi strävar efter ett samhälle där människor inte ska ses som kön överhuvudtaget. Vi medger att könen, (könsrollerna vi ges) är baserade på den uppsättning könsorgan vi föds med, men tycker inte detta alls kan tala om vilka människor vi är. Dessutom föds människor med könsorganuppsättningar som inte passar ”mallen”, vilka ses som onaturliga, biologiska misstag. Vi anser att detta är en sjuk och onödigt stigmatisering och att mallarna istället helt skall tas bort. Om vi då inte vill erkänna kön som något biologiskt naturligt, varför pratar vi då ändå så mycket om män och kvinnor? Jo, därför att vi fostras så hårt till det, det blir invävt i vår identitet redan från barnsben och påverkar hur vi är, tänker och betar oss. Vi blir kön, och behandlas utifrån det kön andra ser oss som, vare sig vi vill eller inte. Kön är en typ av diskriminering som det inte är enkelt att komma ifrån. Könsroller är inte som kläder som man kan ta av och på. De som försöker leva utan att identifiera sig som man eller kvinna kan också vittna om hur det provocerar och hur mycket våld de blir utsatta för. De flesta väljer just nu att tillhöra det tilldelade kön de fått, det är för svårt att kliva ur. Detta resulterar i att könsrollerna bibehålls i den förtryckande klassen (män), och den förtryckta, (kvinnor). Det är det förtrycket vi baserar beskrivningen ”man” och ”kvinna” på.

2) Mycket av det som tas upp i texten och beskrivs utifrån ett feministiskt perspektiv här, fungerar likadant när det gäller att förtrycka andra grupper. Det är vi medvetna om och hoppas alla läsare också är! Dessutom vet vi, att allt våld inom relationer, sexuella övergrepp etc. inte alltid begås av en man mot en kvinna, det kan vara tvärtom i vissa fall och det förekommer även i samkönade relationer. Här har vi valt att beskriva det utifrån mäns våld mot kvinnor, eftersom det är så vanligt förekommande och så underbyggt av en sexistisk ideologi och vardag. Det betyder inte att vi inte ser lika allvarligt på ALLA fall av den här typen av våld, eller att handlingsplanen inte skulle gälla där!

Några frågor för fortsatt samtal

-Är "alla" beredda att arbeta med sin egen sexism, kan vi anta det och kan det vara ett krav för att t.ex. vara med i Bergatrollen?

-Vems ansvar är enskilda personers resp. gruppens strukturella sexism? Hur har det osynliggjorts och hur synliggör vi det?

-Hur lär vi oss att säga ifrån till varandra (uppfostra kamrater) både i sexuella och fysiska sammanhang, men också i sociala? Hur förmedlar en när en känner sig dåligt/fel behandlad? Hur försäkrar vi oss om hur en person vill bli bemött? Hur blir vi mer lyhörda för varandra?

Vill vi att den antisexistiska kampen ska vara ett tillbehör på sidan av i kampen mot hierarkier/orättvisor eller en grundläggande del? Hur är det idag? Hur kan vi (ev.) förändra?

Bilagor :

1. **Härskartekniker**
2. **Tryggare platser-policy från Queertopiafestivalen 2012 på Magasinet**